

# PRZEGŁAD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN  
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VII

Warszawa, czwartek 28 stycznia 1932 r.

Nr. 22

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 53

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska, Rumunja a ZSRR. Pakty o nieagresji. — Sytuacja polityczna w Polsce. Zagadnienia ogólne: Sesja Rady Ligi. — Sprawa odszkodowań i długów. Francja a Anglja. — Polityka zagraniczna Niemiec. — Sprawa rozbrojenia. — Konflikt chińsko - japoński. — Różne.

## SPRAWY POLSKIE

### POLSKA, RUMUNJA A Z. S. R. R. PAKTY O NIEAGRESJI.

*Germania* 27. I. w art. wst. „Die neuen Ostverträge“ pisze, że pakt polsko - rosyjski ma dlatego wielkie znaczenie polityczne, iż system paktów nieagresji Sowiety będą mogły obecnie przeciwstawić zarzutowi, jaki czyniono im przy zgłoszeniu sowieckiego planu rozbrojenia, a mianowicie, że nie są członkiem Ligi Narodów.

Pakt ten stanowi sukces Sowieców, ponieważ Polska zamiechała swych poprzednich żądań w sprawie gwarancji granic zachodnich. Sowiety przeprowadziły również swój punkt widzenia w sprawie rozjemstwa, niezależnego od Ligi Narodów.

Niemcy mogą tylko powitać zawarcie tych paktów, gdyż spowodują one odprężenie przedewszystkiem w dziedzinie zbrojeń. Przez fak. doprowadzenia do skutku tych paktów Niemcy, zdaniem dziennika, słusznie mogłyby uczynić zarzut, że ich sąsiedzi czynią teraz to samo, co dawniej miano Niemcom za złe (traktat w Rapallo).

*Der Tag* 27. I. w koresp. z Moskwy p. t. „Polen durch Pakt mit Moskau entlastet“ pisze: Mimo, iż pakt polsko-rosyjski wejdzie w życie dopiero po porozumieniu się Rosji z Rumunją, które komplikuje sprawa bessarabska, to jednak nie ulega wątpliwości już teraz, że parafowanie tego paktu posiada zasadnicze znaczenie. Dzięki zręczności taktyki sowieckiej rokowania z innymi państwami odbywają się osobno i wszystkie państwa, wchodzące tutaj w grę, zostały skłonione do uznania instytucji rozjemczych, niezależnych od Ligi Narodów. Polacy teraz tracą argument za zbrojeniem się z powodu niebezpieczeństwa rosyjskiego i podtrzymywanie dalszych zbrojeń przez Polskę oznaczałoby opowiedzenie się za ewent. ofensywą na Niemcy.

*Völkischer Beobachter* 27. I. w koresp. z Moskwy podaje treść paktu polsko-rosyjskiego bez komentarzy.

Ten sam dziennik w koresp. z Warszawy zaznacza, że pakt będzie podpisany przez Polskę dopiero wówczas, gdy będą podpisane wszystkie inne pakt,

o które Rosja prowadzi rokowania, a przedewszystkiem pakt z Rumunją.

*Berliner Tageblatt* 27. I. podaje za agencją łotewską oświadczenie, otrzymane z miarodajnych kół rumuńskich w sprawie rokowań rumuńsko - sowieckich, zawierające zarzut, że Sowiety dążą do ograniczenia zobowiązań istniejących już obecnie między obu krajami, a mianowicie paktu Kelloga i protokołu Litwinowa.

Dziennik podnosi, że Rosjanie starali się w zręczny sposób pominąć w pakcie sprawę bessarabską, ale widocznie Rumunja na to się nie zgadza i chciałaby przy sposobności zawarcia tego paktu uzyskać uznanie suwerenności Rumunji nad Bessarabją. „Rumuni wiedzą, że Polska nie będzie ratyfikowała parafowanego paktu z Rosją przed dojściem do porozumienia rumuńsko-rosyjskiego, a przytem wiedzą oni dobrze, jaką wagę przywiązują politycy moskiewscy do ratyfikacji paktu z Polską i dlatego widocznie chcą wywrzeć nacisk na Rosję, grożąc ostatecznym zerwaniem rokowań. Powstrzymujemy się narazie od uwagi nad tem, czy w omawianej sprawie istnieje taktyczne porozumienie między Warszawą a Bukaresztem”.

*Der Abend* 26. I. w koresp. z Moskwy podaje oświadczenie Litwinowa w sprawie rokowań o pakt nieagresji i zaznacza, że pakt polsko-sowiecki będzie miał doniosłe znaczenie. Francja, zdaniem dziennika, nie tylko popierała te pakt, ale żądała ich zawarcia, gdyż spodziewa się przez to osłabienia agresywności Niemiec w stosunku do Polski.

*Frankfurter Ztg.* 27. I. podaje treść parafowanego paktu polsko-sowieckiego oraz oświadczenie Litwinowa i podnosi zależność wprowadzenia w życie tego paktu od wyniku rokowań rumuńsko-rosyjskich.

*Deutsche Tageszeitung* 27. I. w koresp. z Moskwy podaje treść paktu polsko - sowieckiego oraz oświadczenie Litwinowa; dziennik zaznacza, że istnieją małe widoki, aby pakt ten rychło wszedł w życie.

*Deutsche Alg. Ztg.* 28. I. w art. wst. p. n. „Nowe drogi polityki francuskiej na wschodzie“ podnosi, że skłonność Francji do paktowania z Rosją można so-



bie tłumaczyć tem, iż Francuzi spodziewają się teraz korzystniejszej lokaty kapitałów, niż to mogło być dotychczas, albowiem kapitały niemieckie, angielskie i amerykańskie przygotowały im do tego podstawę. Odprężenie na wschodzie Europy spowoduje dalsze osłabienie Małej Ententy, na której w ostatnich miesiącach zaznaczyły się rysy na tle gospodarczych zagadnień. Szczególnie Jugosławia ucierpiała gospodarczo z powodu zbytnej ufności w pomoc francuską.

*Vossische Ztg.* 27. I w koresp. z Paryża p. t. „Schlechte Presse für den Ostpakt” pisze, że prasa paryska omawia pakt polsko-sowiecki „z wielką powściągliwością”. „Paris Midi” podnosi, że teraz — przynajmniej sądząc z pozorów — można uważać za wyłączone, by Rosja poparła Niemcy w sprawie „korytarza.” Koresp. cytuje jeszcze znany głos „Journal des Débats”.

*Le Temps* 27. I. podaje dokładny tekst polsko-sowieckiego paktu o nieagresji i zaopatruje go streszczeniami głosów polskiej prasy o pakcie.

*L'Echo de Paris* 27. I. i inne podają tekst paktu polsko-sowieckiego.

*Ceske Slovo* 27. I. podaje oświadczenie Litwinowa p. t. „Rosja nie wyrzeka się Bessarabji”.

*Reichspost* 27. I w koresp. z Moskwy pisze o parafowaniu paktu nieagresji polsko-rosyjskiego i o oświadczeniu Litwinowa. Dziennik zaznacza, że prasa berlińska uważa pakt polsko - rosyjski za doniosłe wydarzenie w polityce międzynarodowej i zarazem sądzi, że pakt nie jest skierowany przeciwko Niemcom; odbiera zaś Polsce pretekst do zbrojenia.

*Neue Freie Presse* 26. I w koresp. z Moskwy podaje oświadczenie Litwinowa w sprawie rokowań o paktu nieagresji i na podstawie wiadomości z Rygi donosi, że rokowania rumuńsko - rosyjskie zostały ponownie podjęte.

*Neue Zürcher Ztg.* 26. I podaje treść paktu polsko-rosyjskiego oraz oświadczenie Litwinowa w sprawie rokowań z Rumunją i podkreśla, że w warszawskich kołach politycznych panuje mniemanie, iż teraz Rumunja będzie skłonniejsza do przyspieszenia rokowań z Rosją.

*Dni* 24. I. (organ Kiereńskiego) w koresp. z Moskwy informują o nowych komplikacjach na Ukrainie, spowodowanych zaostrzeniem dawnych sporów pomiędzy Moskwą i Charkowem w sprawach sowieckiej polityki zagranicznej w stosunku do Polski. Stalin, którego popierają Kalinin i Mołotow, dąży do jaknajszybszego zawarcia układu z Polską o nieagresji. Natomiast rząd charkowski na czele z Petrowskim czyni szereg zastrzeżeń, wysuwając sprawę Ukrainy zakor-

donowej. W tym stanie rzeczy ujawnia się charakterystyczna rozbieżność, centraliści obstają za polityką pokojową, zwłaszcza na granicach zachodnich ZSRR., natomiast przedstawiciele Ukrainy raczej chcą pozostawić kwestję wojny i pokoju w zawieszaniu. Wyrazem tych nastrojów jest wzmożenie się separatyzmu, o nastawieniu wojennym. Nastroje te oczywiście są maskowane frazeologią komunistyczną.

*Lietuvos Aidas* 26. I. zamieszcza bez komentarzy krótki komunikat ag. „Elta”, o parafowaniu polsko-sowieckiego paktu o nieagresji.

*Lietuvos Aidas* 26. I. w art. wst. podnosi jako fakt wielkiego znaczenia to, że Finlandja pierwsza podpisała pakt o nieagresji z Rosją; Finlandja przez to podpisanie zadała kłam twierdzeniom sowieckim i niemieckim, iż wszystkie małe państwa bałtyckie podporządkowały się polskiej polityce zagranicznej, w zakresie stosunków tych państw z Sowietami. „Aczkolwiek — pisze w końcu dziennik — minister spraw zagr. Finlandji w wywiadzie udzielonym prasie, oświadczył, że ratyfikacja tego paktu będzie zależała od wyników rokowań prowadzonych przez ZSRR. z innymi jego sąsiadami, to jednak oświadczenie to w żadnym stopniu nie zmniejsza znaczenia faktu, że Finlandja podpisała pakt wcześniej niż Polska. Podpisanie przez Finlandję paktu nieagresji niewątpliwie będzie miało wpływ na dalszy przebieg rokowań innych państw z ZSRR.”

## SITUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

*Frankfurter Ztg.* 27. I. w koresp. z Warszawy omawia wyniki spisu ludności w Polsce i podnosi, że w ciągu ostatniego 10-lecia ludność Polski wzrosła o 17 proc.; najsilniejszy wzrost — podkreśla koresp. — zaznaczył się w województwach wschodnich, które są zamieszkałe przez ludność ukraińską i białoruską. Dziennik przytacza jako charakterystyczny wywód pewnego polskiego autora, który z danych o dużej śmiertelności w Polsce wyciąga wniosek, iż w Polsce jest mężczyzn między 20 a 39 rokiem życia tyłu co w Niemczech. Koresp. zaznacza, iż wogóle w polskim społeczeństwie panuje nastrój optymistyczny w związku z wynikiem spisu ludności.

*Berliner Tageblatt* 27. I. w dodatku handlowym pisze o kryzysie w przemyśle węglowym i żelaznym na polskim Górnym Śląsku w ciągu 1931 r. i podnosi, że Polska musiała wywozić węgiel za bezcen, aby ratować górnictwo oraz że ma tak wielkie trudności ze zbytem w przemyśle żelaznym, iż n. p. w październiku wyprodukowane żelazo w 97 procent. zostało wywiezione do Rosji, a produkcja wogóle ogromnie spadła.

## ZAGADNIENIA OGÓLNE

### SESJA RADY LIGI.

*The Manchester Guardian* 25. I. zamieszcza art. wst. o pracach Ligi Narodów, podkreślając, że na porządku dziennym będzie sprawa statutu „anormalnego tworu” Traktatu Wersalskiego, jak nazywa wolne miasto Gdańsk. Poza tem Liga powinna się zająć skandaliczną sytuacją, wynikłą w związku z traktowaniem przez Polskę mniejszości ukraińskiej. Irak, Gdańsk, Liberja i Ukraina, które ma zająć się Rada Ligi, są to wprawdzie poważne kwestje, niestety, jednak istotne sprawy, od których zależy przyszłość cywilizacji — jak sprawy reparacji, tariff, monetarne oraz obawy przed wojną — nie będą poruszone przez Ligę Narodów.

Ag. Conti 27. I. w depeszy z Genewy utrzymuje,

że koła Ligi z zainteresowaniem oczekiwać mają decyzji Rady w sprawie skargi ukraińskiej, która posiada zasadnicze znaczenie dla mniejszości europejskich. Ag. Conti podkreśla, że wniesiona petycja ukraińska na plenum Rady jest pierwszym wypadkiem tego rodzaju. Depesza twierdzi, że rząd polski stara się usunąć tę sprawę w ten sposób, iż przedstawia ją jako sprawę administracyjną, interesującą wyłącznie Polskę. Odpowiedź rządu polskiego do Komitetu Trzech pomija — zdaniem ag. Conti — zupełnie uchwałę konferencji ambasadorów z dnia 15 marca 1923 r. zastrzegającą dla Małopolski wschodniej wyrażną autonomję. Odpowiedź rządu polskiego nie wspomina, jak twierdzi ag. Conti, również zupełnie o jakimkolwiek ukaraniu winnych wykroczeń.



## SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW. FRANCJA A ANGLJA.

*Le Matin* 27. I. w art. S. Lausanne twierdzi, że najgroźniejszą nieoficjalną siłą, jaka grasuje w Anglii i wywiera wpływ na opinię publiczną jest „garść handlarzy pieniędzmi w londyńskiej City” zwana „garnizonem niemieckim”. Ten „garnizon niemiecki” jest powodem od trzydziestu lat mniej więcej, że w Anglii ścierają się dwa prądy, wywołujące wahania rządu brytyjskiego pomiędzy opinią publiczną o zdrowym sensie a wpływami „garnizonu niemieckiego”, wmawiającego Anglii wspólność interesów z Niemcami. Przed wojną „garnizon” zdołał opanować prawie wszystkich ministrów, którzy twierdzili, że niema miejsca na świecie, gdzieby mogli się bić ze sobą Anglicy i Niemcy — dwa bratnie narody. „W roku 1914 znalazły się aż trzy takie miejsca, a mianowicie: ład, woda i powietrze. Podczas wojny „garnizon” przychł, za to po wojnie z całą energią rozwinął swą działalność i starał się wmówić opinii publicznej dwa hasła, a mianowicie: 1) że jeżeli świat nie będzie się obchodził z Niemcami łagodnie i nie wybaczy im przeszłości, to w Niemczech zapanieje bolszewizm, a 2) że dobrobyt angielski jest ściśle zależny od dobrobytu Niemiec, a więc należy za wszelką cenę podnieść gospodarczo Rzeszę. W obecnej chwili „garnizon” działa. Jego wymysłem jest idea przekreślenia reparacji; on popiera długi prywatne ze szkodą długów państwowych. Przyszłość pokaże kto zwycięży „garnizon”, czy zdrowy sens narodu angielskiego. Francja szczerze pragnie porozumienia z narodem angielskim z wyłączeniem „garnizonu”.

*Le Temps* 27. I. twierdzi, że angielska opinia publiczna ma dużo zdrowego sensu i dlatego rozumie istniejącą wspólność interesów Francji i Anglii w sprawie długów i reparacji. Zdaniem dziennika jedynie zgodna i szczerza francusko-angielska polityka może odwrócić od Europy grożące jej niebezpieczeństwa.

*L'Echo de Paris* 27. I. (w art. Pertinaxa) twierdzi, że ze strony Francji, ani Laval, ani minister finansów nie myślą bynajmniej przychylić się do projektu uwzględniającego w praktyce przekreślenie reparacji, bez względu na to, co chce uczynić Ameryka w kwestji długów wojennych. Ostateczną granicą ustępstwa Francji może być przedłużenie moratorium Hoovera. Teoria zupełnego skreślenia reparacji — zauważa ironicznie Pertinax — zasługuje na nazwę „teorii zaraźliwej ofiarności”. Autorzy jej wyobrażają sobie zapewne, że da ona hasło do wyścigu ofiarności pomiędzy narodami i że rozpocznie się walka między Francją i Ameryką o to, kto poświęci więcej dla dobra ludzkości. W rzeczywistości bynajmniej tak nie jest. Ameryka jest skutecznie uodporniona przeciw zarażeniu się ofiarnością.

*Corriera della Sera* 24. I. w art. wst. — w związku z odroczeniem konferencji reparacyjnej — wyraża żal z powodu niedojścia do skutku tej konferencji, poczem pisze o niestępliwości stanowiska Francji w sprawie odszkodowań i długów. Dziennik podkreśla, że Francja, sprzeciwiając się w zakresie odszkodowań stanowisku Włoch, Anglii i innych państw stwarza w dziedzinie światowej polityki gospodarczej sytuację podobnie niebezpieczną, jaką wytworzyły przed ostatnią wojną ambicje wszechniemieckie.

### POLITYKA ZAGRANICZNA NIEMIEC.

*Neue Freie Presse* 27. I zamieszcza artykuł b. gubernatora niemieckiej kolonii wschodnio-afrykańskiej

Henryka Schnee p. t. „Deutschlands verlorener Lebensraum”, w którym autor stara się dowieść, że Niemcy nieodzownie potrzebują kolonij dla zbytu swoich towarów co poprawiłoby ich zdolność do wywiązywania się ze zobowiązań. Niemcy powinny dążyć do uzyskania równouprawnienia z mocarstwami w sprawach kolonialnych.

### SPRAWA ROZBROJENIA.

*Königsb. Volksztg.* 26. I domaga się, aby na konferencji rozbrojeniowej zajęto się również sprawą zakazania blokady żywnościowej. Pismo podkreśla, że w Niemczech podczas ostatniej wojny z pośród ludności cywilnej zginęło z głodu 800.000 osób.

*Lietuvos Žinios* 24. I, omawiając sprawę rozbrojenia, dochodzi do wniosku, że w Europie wytworzyła się atmosfera bardzo nieprzychylna dla rozbrojenia. Dziennik pisze m. inn.: „Dopóki hitlerowcy marzą o odbudowie militarnych Niemiec, faszyci włoscy o imperjum rzymskiem, a różni drobni faszyci o realizacji swych ideałów drogą orężną, żadne konferencje nie powstrzymają zgubnego i powszechnego zbrojenia się”.

### KONFLIKT CHIŃSKO - JAPONSKI.

*Izwiestja* 26. I. w doniesieniu z Bejpina informują, że konsulatu japoński w Charbinie ogłosił komunikat, w którym twierdzi m. in., że emigranci rosyjscy zajmować będą w aparacie administracyjnym państwa mandżurskiego posady narówni z obywatelami Mandżurji. Japońska misja wojenna w Charbinie została rozszerzona. Utworzono oddziały rosyjski i chiński. Naczelnikiem misji został mianowany gen. Dajhar, którego nazywają w kołach politycznych japońskim Lawrence'em. Nominacja gen. Dajhara rozpatrywana jest jako wzrost aktywności japońskich koł wojennych w Mandżurji Północnej.

*Izwiestja* 25. I. w doniesieniu z Szanghaju informują o planach nowego rządu niepodległej Mandżurji. Prezydent nowego państwa ma być wybrany przez konstytuante republiki Mandżurskiej, która wkrótce zostanie zwołana w Mukdenie. Jako kandydaci na prezydenta wymieniani są: Ju-Dżun-Chan, Juan-Tsin-Kaj, Dżan-Dzyn-Guj oraz były cesarz Puji. W związku z tem emigracja rosyjska w Mandżurji ujawnia ożywioną działalność. Szczególnie Ju-Dżun-Chan faworyzuje białą emigrację rosyjską i zamierza zaprosić przywódcę tej emigracji Horwata do Mukdenu celem omówienia wszystkich spraw, dotyczących emigracji. W sprawie tej prowadzone są obecnie w Mukdenie rokowania i po wyjaśnieniu stosunku nowego rządu mandżurskiego do zagadnienia emigracji rosyjskiej Horwat przybędzie do Mukdena. Rząd mandżurski ma utworzyć specjalny komitet emigracyjny, którego członkami zostaną mianowane osoby, polecane przez Horwata.

*Vorwärts* 27. I. pisze z powodu zajęcia Charbina przez Japończyków, że Rosji bardzo zależy na tem, aby nie stał się on oparciem dla wojsk japońskich, tembardziej, że Japonia chłodno przyjęła propozycję Sowieców co do zawarcia paktów nieagresji. W związku z powyższem w kołach sowieckich daje się zauważyć zaniepokojenie.

### RÓŻNE.

*Dreptatea* 23. I. donosi z Warszawy o oświadczeniu min. Zaleskiego o położeniu mniejszości polskiej w Rumunji i o rokowaniach z Rosją.

*Viitorul* 23. I, zamieszcza art. o polskim przekładzie poezji rumuńskich, dokonany przez E. Zegałłowicza.

